

FRA

Diskriminácia Rómov v súvislosti
s bývaním vo vybraných členských
štátoch EÚ:

Analýza údajov EÚ-MIDIS

Octobre 2009

**Europe Direct je služba, ktorá vám pomôže nájsť
odpovede na vaše otázky o Európskej únii**

**Bezplatné telefónne číslo*:
00 800 6 7 8 9 10 11**

* Niektorí operátori mobilných sietí nepovoľujú prístup k číslam
00800 alebo tieto hovory fakturujú.

Viac doplňujúcich informácií o Európskej únii je k dispozícii na internete.
Sú dostupné cez server Európa (<http://europa.eu>).

Katalogizačné údaje nájdete na konci tejto publikácie.

Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločností, 2010.

ISBN: 978-92-9192-546-9
doi: 10.2811/58252

© Európske spoločenstvá, 2009
Rozmnožovanie je povolené len so súhlasom autora.

*Návrh: FRA, Viedeň
Printed in Belgium*

Vytlačené na bielom bezchlórovom papieri

FRA

Diskriminácia Rómov v súvislosti
s bývaním vo vybraných členských
štátoch EÚ:

Analýza údajov EÚ – MIDIS

Október 2009

ODMIETNUTIE ZODPOVEDNOSTI: Táto správa bola vypracovaná v súlade so zmluvou o poskytovaní služieb s agentúrou FRA. Názory vyjadrené v tejto správe nemusia nevyhnutne vyjadrovať oficiálny názor agentúry, ktorá si prácu objednala.

V prípade otázok týkajúcich sa tohto prekladu si preštudujte anglickú verziu, ktorá je pôvodnou a oficiálnou verziou tohto dokumentu.

Obsah

ZHRNUTIE	5
1. ÚVOD	8
2. SKÚSENOSTI S DISKRIMINÁCIOU V SÚVISLOSTI S BÝVANÍM	9
3. VNÍMANIE DISKRIMINÁCIE	15
4. ANALÝZA OSTATNÝCH PREMENNÝCH	16
4.1. Osobný štatút	16
4.1.1. Štatút prisťahovalca	16
4.1.2. Náboženské vyznanie.....	16
4.1.3. Tradičný/náboženský odev	16
4.1.4. Jazyk	17
4.1.5. Pohlavie	19
4.1.6. Vzdelanie	19
4.1.7. Príjmy domácnosti a zamestnanosť.....	21
4.2. Demografické údaje o oblasti	23
4.3. Vnímanie rozdelenia bohatstva	24
4.4. Typ obydli a.....	25
ZÁVERY	28

Zhrnutie

Prieskum EÚ týkajúci sa národnostných menšín a diskriminácie (EÚ – MIDIS) sa uskutočnil v roku 2008, aby sa preskúmali skúsenosti s diskrimináciou a viktimizáciou, ako aj ich vnímanie medzi prisťahovaleckými a menšinovými etnickými spoločenstvami v EÚ. Prieskumu sa celkovo zúčastnilo 23 500 prisťahovalcov a príslušníkov menšinových etnických skupín zo všetkých 27 členských štátov EÚ vrátane 3 510 príslušníkov rómskej komunity v siedmich členských štátov EÚ, v ktorých tvoria početnú menšinu, a to v Bulharsku, Českej republike, Grécku, Maďarsku, Poľsku, Rumunsku a na Slovensku.

Skúsenosti Rómov s diskrimináciou v súvislosti s bývaním počas uplynulých piatich rokov sa v jednotlivých členských štátoch značne líšia, a to od prakticky žiadnej diskriminácie v Bulharsku po 34 % v Grécku. Jedenásť percent respondentov (N=304) uviedlo, že sa stali obeťami diskriminácie v súvislosti s bývaním za posledných dvanásť mesiacov.

Dvadsaťdva percent respondentov, ktorí mali skúsenosti s diskrimináciou, sa s ňou stretli niekoľkokrát, t.j. päť a viackrát. Jedna tretina z celkového počtu nahlásených prípadov za posledných päť rokov sa stala v Grécku.

Pri interpretácii relatívne nízkej miery skúseností s diskrimináciou v súvislosti s bývaním vo vzťahu k iným oblastiam (napr. k zamestnaniu, zdravotnej starostlivosti, vzdelaniu, súkromným službám) je potrebné postupovať opatrne, pretože Rómovia, podobne ako ostatní príslušníci obyvateľstva, nehľadajú dom alebo byt na prenájom alebo na kúpu tak často.

V rámci otázky o všeobecnom *vnímaní* rozšírenosti diskriminácie založenej na etnickom pôvode v príslušnej krajine uviedlo 75 až 90 percent rómskych respondentov v piatich zo siedmich členských štátov, v ktorých sa prieskum konal – t.j. v Českej republike, na Slovensku, v Maďarsku, Poľsku a Grécku – že je veľmi alebo pomerne rozšírená. V Bulharsku a Rumunsku bola úroveň vnímania diskriminácie nižšia, 36 – 42 percent, ale stále významná.

Len 27 percent respondentov bolo informovaných o platných právnych predpisoch vo svojej krajine, v ktorých sa zakazuje diskriminácia na základe etnického pôvodu alebo štatútu prisťahovalca pri hľadaní domu alebo bytu na prenájom alebo kúpu. Znalosť takýchto zákonov neznamenal, že prípady diskriminácie nahlásili príslušným úradom. Respondenti takéto prípady nenahlásili, pričom 71 percent tých, ktorí sa rozhodli prípad nenahlásiť, uviedlo ako dôvod presvedčenie, že by sa nič nestalo. Štvrtina respondentov (26 percent) bola presvedčená, že nahlásenie by malo negatívne dôsledky. Šestnásť

percent uviedlo strach zo zastrašovania ako hlavný dôvod, prečo nepožiadali o pomoc príslušný úrad.

Štatút prisťahovalca nebol v tejto štúdií dôležitým faktorom, keďže prevažná väčšina Rómov sa narodila v krajine svojho trvalého pobytu a mala občianstvo tejto krajiny.

Náboženstvo nemalo zjavný vplyv na diskrimináciu v súvislosti s bývaním. Nosenie tradičného alebo náboženského odevu sa však ukázalo ako predpoklad prípadov diskriminácie. Hoci v číselnom vyjadrení boli prípady diskriminácie zriedkavé, predsa o málo viac prípadov sa objavilo medzi tými, ktorí nosili tradičný odev.

Pohlavie sa nejavilo ako predpoklad diskriminácie Rómov v súvislosti s bývaním.

Veľké rozdiely boli zaznamenané vo vzťahu k dosiahnutému vzdelaniu Rómov. V odpovedi na otázku týkajúcu sa dosiahnutého vzdelania 50 percent respondentov v Grécku označilo „žiadne školské vzdelanie“ alebo „negramotný“ v porovnaní s 1 percentom na Slovensku. Najčastejšia odpoveď na dĺžku dosiahnutého vzdelania v členských štátoch bola 6 – 9 rokov, čo znamená, že väčšina respondentov už nenavštevovala stredoškolské zariadenie. Dosiahnuté vzdelanie predurčilo informovanosť respondentov o právnych predpisoch zakazujúcich diskrimináciu.

U respondentov s nižšími príjmami domácnosti boli prípady diskriminácie v súvislosti s bývaním skoro dvakrát viac pravdepodobnejšie ako u respondentov z domácností s vyšším príjmom. Viac ako polovica respondentov, ktorí boli nezamestnaní alebo zaregistrovaní ako osoby v domácnosti, uviedla skúsenosti s diskriminácie. Podobne sa obeťami diskriminácie stávali častejšie samostatne zárobkovo činné osoby alebo osoby so zdravotným postihnutím. Obzvlášť vysoká miera nezamestnanosti bola zaznamenaná v Grécku a na Slovensku, pričom najvyššia miera nezamestnanosti sa zistila v Českej republike.

Päťdesiatštyri percent respondentov žije v oblastiach, ktoré by sa dali opísať ako oblasti s prevažne menšinovým alebo prisťahovaleckým obyvateľstvom. Len 21 percent žije v sídelných útvaroch s prevažne väčšinovým obyvateľstvom. Sedemdesiatdva percent respondentov v Bulharsku žije na sídliskách s menšinovým obyvateľstvom a podobný počet (66 percent) sa zistil aj v Rumunsku. V Poľsku bol zaznamenaný najvyšší počet respondentov (53 percent) žijúcich na sídliskách s väčšinovým obyvateľstvom. Respondenti, ktorí žijú na sídliskách s prevažne menšinovým obyvateľstvom, sa s väčšou pravdepodobnosťou stávali obeťami diskriminácie. Tieto výsledky sa však musia interpretovať opatrne, pretože prieskum sa sústredil predovšetkým na oblasti s vysokou koncentráciou rómskeho obyvateľstva.

Anketári zistili, že 68 percent respondentov v Grécku žije v zlých životných podmienkach. Podobné údaje boli zistené v Maďarsku, Rumunsku a na Slovensku.

1. Úvod

V tejto správe sa skúma, aké skúsenosti majú a ako vnímajú Rómovia rasizmus a diskrimináciu vzhľadom na prístup k bývaniu so zreteľom na údaje, ktoré poskytuje prieskum EÚ – MIDIS agentúry FRA. V dokumente sa skúma, prečo sa veľa prípadov rasizmu a diskriminácie Rómov nehlási a upozorňuje sa na vnímanú úroveň chápania zákonných práv a mechanizmov nápravných opatrení v rómskej komunite. Údaje použité v tomto dokumente boli prevzaté z nedávneho prieskumu EÚ o národnostných menšinách a diskriminácii (EÚ – MIDIS). Analýza sa obmedzuje na uvedený súbor údajov¹.

Prieskum EÚ týkajúci sa národnostných menšín a diskriminácie (EÚ – MIDIS) sa uskutočnil v roku 2008, aby sa preskúmali skúsenosti a vnímanie diskriminácie a viktimizácie medzi prisťahovaleckými a menšinovými etnickými spoločenstvami v EÚ. Prieskumu sa celkovo zúčastnilo 23 500 prisťahovalcov a príslušníkov menšinových etnických skupín zo všetkých 27 členských štátov EÚ vrátane 3510 príslušníkov rómskej komunity v siedmich členských štátoch EÚ, v ktorých tvoria početnú menšinu, a to v Bulharsku, Českej republike, Grécku, Maďarsku, Poľsku, Rumunsku a na Slovensku. V rámci prieskumu EÚ – MIDIS sa prostredníctvom osobných rozhovorov s každým respondentom zhromaždili podrobné informácie o pohlaví, náboženstve, krajine narodenia, jazyku, počte rokov školskej dochádzky a stave bývania respondenta.

Pri interpretácii výsledkov tejto správy je dôležité brať do úvahy niektoré faktory, ktoré mohli v čase prieskumu ovplyvniť všeobecné vnímanie respondentov. Napríklad pred uskutočnením prieskumu (v lete roku 2008) médiá v celej EÚ podrobne informovali o rastúcom počte a význame protirómskych vystúpení, prejavov rasizmu a násilia proti Rómom vo viacerých členských štátoch EÚ vrátane Českej republiky, Maďarska, Slovenska, Fínska a Talianska.

Hoci je ťažké stanoviť dosah takýchto okolností, je pravdepodobné, že Rómovia v niektorých členských štátoch boli nepriaznivo ovplyvnení predstavami, prostredím alebo všeobecne protirómskou náladou. Niektorí respondenti možno netrvali na osobnom vnímaní alebo skúsenosti diskriminácie vo vzťahu k oblastiam, ktoré boli súčasťou prieskumu, ale mohli si uvedomiť narastajúce povedomie všeobecného znepokojenia zasahujúceho do všetkých aspektov ich života. Je to veľmi pravdepodobne prípad členských štátov, v ktorých sa nedávno vyhrotilo násilie a protirómske vystúpenia, ako napríklad Česká

¹ Túto správu, ktorú financovala a vydala agentúra FRA, vypracoval Stephen O'Hare v mene Európskeho centra pre práva Rómov (ERRC) v Budapešti a Centra Pavee Point Travellers v Dubline.

republika, Maďarsko a Slovensko, a to sa môže odrážať v nižšie uvedených výsledkoch. Naopak, respondenti z Rumunska a Bulharska mohli uviesť neúmerne nižšiu úroveň diskriminácie, pretože celková nepriaznivá klíma voči Rómom dosiahla svoj vrchol pred niekoľkými rokmi.

V snahe zostaviť komplexný obraz skúseností Rómov s diskrimináciou v súvislosti s bývaním vo vybraných členských štátoch bol tento dokument rozdelený do dvoch oddielov:

- skúsenosti Rómov s diskrimináciou v súvislosti s bývaním a
- situácia Rómov v oblasti bývania : kľúčové faktory súvisiace s diskrimináciou.

Pohovory sa uskutočnili v čase od mája do júla 2008. Prieskum sa konal prostredníctvom náhodného výberu vzoriek po celej krajine a tam, kde to bolo potrebné, náhodným výberom v mestských častiach (Grécko, Maďarsko). V každom zo siedmich členských štátov sa prieskumu zúčastnilo päťsto rómskych respondentov. Respondentom sa kládli otázky o ich skúsenostiach s diskrimináciou v súvislosti so zamestnaním, zdravotnou starostlivosťou, vzdelaním, finančnými službami, maloobchodnými službami, sociálnymi službami, bývaním a prístupom do kaviarní, reštaurácií, atď. Podrobný popis metodiky a prieskumu v teréne v každom členskom štáte sa nachádza v technickej správe EÚ – MIDIS².

2. Skúsenosti s diskrimináciou v súvislosti s bývaním

Respondenti boli požiadaní, aby uviedli svoje osobné skúsenosti s diskrimináciou kvôli svojmu prisťahovaleckému alebo menšinovému etnickému pôvodu počas uplynulých piatich rokov a posledných 12 mesiacov pri hľadaní domu alebo bytu na prenájom kúpu. Ak vezmeme do úvahy, že respondenti v porovnaní napríklad s vyhľadávaním služieb alebo kontaktom s pracovníkmi školského zariadenia hľadajú bývanie veľmi zriedka, je odôvodnené skúmať v tejto súvislosti staršie skúsenosti s diskrimináciou. Z tohto dôvodu sa tu skúmajú skúsenosti s diskrimináciou za päťročné aj 12-mesačné obdobie.

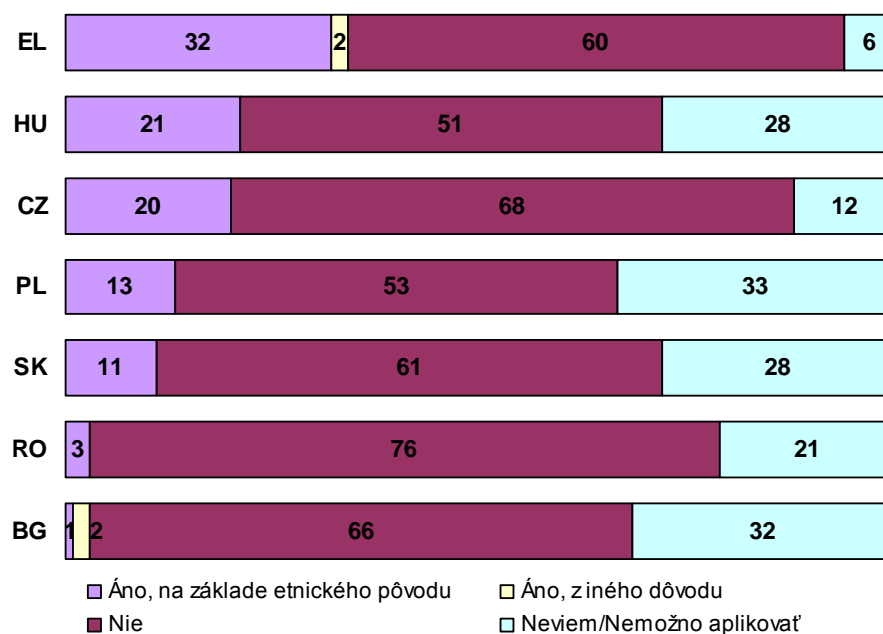
Skúseností s diskrimináciou v súvislosti s bývaním bolo celkovo menej v porovnaní s inými oblasťami³, a väčšina respondentov v každom členskom

² Správa je k dispozícii na adrese <http://fra.europa.eu/eu-midis> (17.11.2009).

³ V prieskume EÚ – MIDIS boli otázky pre respondentov o diskriminácii, s ktorou sa stretli v uplynulých 12 mesiacoch alebo uplynulých 5 rokoch, rozdelené do deviatich oblastí: 1) pri hľadaní zamestnania, 2) v zamestnaní, 3) pri hľadaní domu alebo bytu na prenájom alebo kúpu, 4) zo strany zdravotníckeho personálu, 5) zo strany personálu sociálnych služieb, 6) zo

štáte uviedla, že sa nestretla s diskrimináciou v tejto súvislosti. Pozornosť treba venovať interpretácii nižších úrovní diskriminácie v súvislosti s bývaním vo vzťahu k ostatným oblastiam. Rómovia podobne ako ostatní príslušníci obyvateľstva nehľadajú byt alebo dom na prenájom alebo kúpu tak často. Respondenti dostali otázku, či sa stretli s diskrimináciou nielen v posledných dvanástich mesiacoch ale tiež počas uplynulých piatich rokov, pričom aj päť rokov je relatívne krátke časové obdobie na zmenu obydli. V členských štátoch sa však zistili niektoré významné rozdiely. Skoro žiadny respondent v Bulharsku a len 3 percentá respondentov v Rumunsku uviedli, že sa stretli s diskrimináciou pri hľadaní bývania počas plynulých piatich rokoch. Viac prípadov diskriminácie sa vyskytlo v Českej republike a Maďarsku, kde takéto skúsenosti uviedla pätina respondentov. Respondenti v Grécku sa stretli s diskrimináciou najčastejšie, keď na priamu otázku až tretina označila odpoveď „áno“ (obr. 2.1).

Obr. 2.1 Skúsenosti s diskrimináciou v súvislosti s bývaním⁴ v posledných piatich rokoch (%)

EÚ – MIDIS, otázka CCI

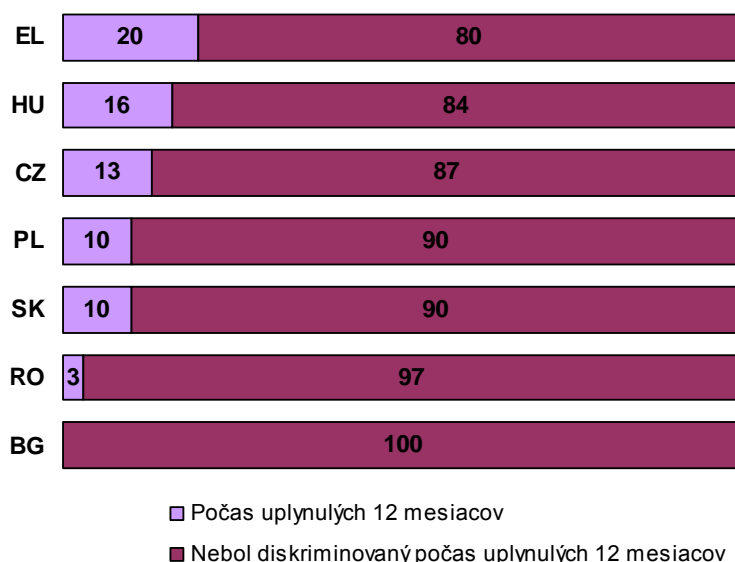
strany školského personálu, 7) v kaviarni, reštaurácii alebo bare, 8) pri vstupe do obchodu alebo v obchode, 9) pri založení bankového účtu alebo žiadosti o pôžičku.

⁴ Vysvetľuje sa ako diskriminácia „osobami, ktoré pracujú vo verejnoprávnej ubytovacej agentúre, súkromným prenajímateľom alebo súkromnou agentúrou pri hľadaní domu alebo bytu na prenájom alebo kúpu“.

Vzhľadom na vysoké úrovne diskriminácie v deviatich oblastiach zobrazených na obrázku 2 v nedávnej *Správe FRA o kľúčových údajoch č.1: Rómovia*⁵ je možné usudzovať, že diskriminácia v súvislosti s bývaním sa vo všeobecnosti vyskytuje menej často ako ostatné jej formy. Môže to súvisieť s viacerými faktormi. Členské štáty s veľkou, rozptýlenou alebo centralizovanou populáciou Rómov môžu uplatňovať rôzne stratégie politiky bývania. Členské štáty môžu uplatňovať vyššiu úroveň segregácie ako v prípade Rumunska a Bulharska. Najpravdepodobnejšie však je, že respondenti žili viac ako päť rokov v súčasnom mieste trvalého pobytu alebo sa nesnažili zmeniť svoje miesta bývania.

Respondenti, ktorí uviedli, že sa stali obeťami diskriminácie v súvislosti s bývaním dostali otázku, kedy k tomu došlo, t.j. počas uplynulých 12 mesiacov alebo skôr. Viac ako polovica tých, ktorí odpovedali „áno“ uviedla, že k diskriminácii došlo počas uplynulých 12 mesiacov. V Bulharsku a v Rumunsku sa opäť vyskytlo oveľa menej nahlásených prípadov diskriminácie v porovnaní s najväčším počtom prípadov v Grécku. Skutočnosť, že približne polovica z tých, ktorí sa stretli s diskrimináciou, tak urobila v posledných 12 mesiacoch, sa dá vysvetliť čiastočne tým, že respondenti si s väčšou pravdepodobnosťou skôr pamätajú nedávne udalosti ako udalosti z dávnejšieho obdobia.

Obr. 2.2 Skúsenosti s diskrimináciou v súvislosti s bývaním v uplynulých 12 mesiacoch (v %)

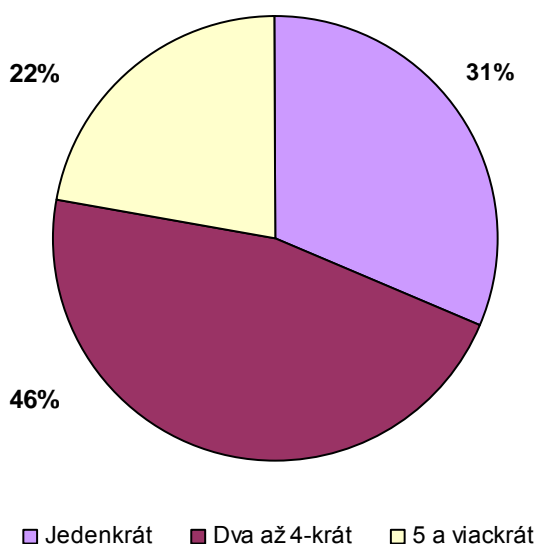

EÚ – MIDIS, otázka CC2

⁵ Agentúra Európskej únie pre základné práva (2009), *Správa o kľúčových údajoch č.1: Rómovia*, <http://fra.europa.eu/eu-midis> (17.11.2009).

Približne jeden z desiatich rómskych respondentov (11 percent)⁶ v siedmich členských štátoch uviedol, že sa v uplynulých 12 mesiacoch stretol s týmto typom diskriminácie. Sedemdesiat percent z nich uviedlo, že k takej diskriminácii došlo viackrát. Približne každý piaty z týchto respondentov (22 percent) uviedol, že sa často stretol s opakovanou diskrimináciou (t.j. päť a viac prípadov). Toto zistenie naznačuje, že v rámci rómskej komunity môže existovať obzvlášť zraniteľná skupina vystavená opakovanej diskriminácii, ktorá si vyžaduje cieľnú reakciu na miestnej aj regionálnej úrovni. Zdôrazňuje sa tým potreba venovať zvláštnu pozornosť „skupinám v skupinách“, ktoré sú najviac vystavené opakovanej diskriminácii.

Obr. 2.3 Počet prípadov diskriminácie

EÚ – MIDIS, otázka CC3

Hoci sa údaje podľa krajín rôznia, v siedmich členských štátoch približne 2 – 3 percentá respondentov, ktorí uviedli takéto prípady, sa stali obeťami opakovanej diskriminácie. Potvrďuje sa tým tvrdenie, že v rámci rómskych komunit môžu existovať určité zraniteľné skupiny (tabuľka 2.1). Pri posúdení všetkých siedmich členských štátov vidieť, že štvrtina z celkového počtu nahlásených prípadov v uplynulých 12 mesiacoch sa stala v Grécku.

⁶ Celkový počet respondentov v siedmich členských štátoch, ktorí nahlásili prípady diskriminácie, bol 304 (nevážený údaj).

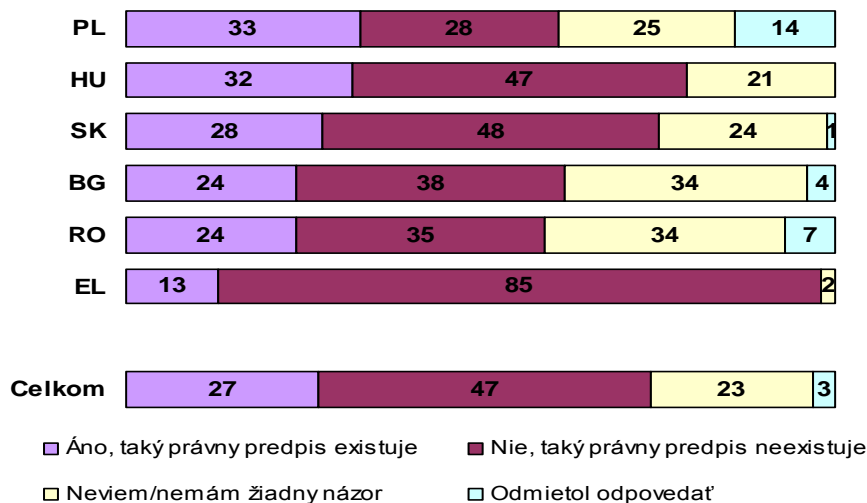
Tabuľka 2.1 Prípady opakovanej diskriminácie (v percentách z celkového počtu)

	EL	CZ	HU	PL	SK	RO	BG
Jedenkrát	9	4	3	1	3	1	0
Dva až štyrikrát	7	8	9	4	4	1	0
Päť a viackrát	3	2	3	4	3	1	0
Neviem/žiadna odpoveď	0	0	1	1	0	0	0
Celkom	20	13	16	10	10	3	0
Nemožno aplikovať	80	87	84	90	90	97	100

EÚ – MIDIS, otázka CC3

Len štvrtina (27 percent) všetkých respondentov uviedla, že vie o existencii právnych predpisov, ktoré pri zabezpečovaní bývania zakazujú diskrimináciu založenú na etnickom pôvode. Naproti tomu polovica respondentov v prieskume (47 percent) nevedela o žiadnych právnych predpisoch a ďalších 23 percent respondentov si nebolo istých alebo nemalo žiadny názor. Tento trend bol zjavný vo všetkých členských štátoch s výnimkou Grécka, kde o takýchto právnych predpisoch vedelo len 13 percent respondentov, zatiaľ čo 85 percent uviedlo, že takýto právny predpis neexistuje.

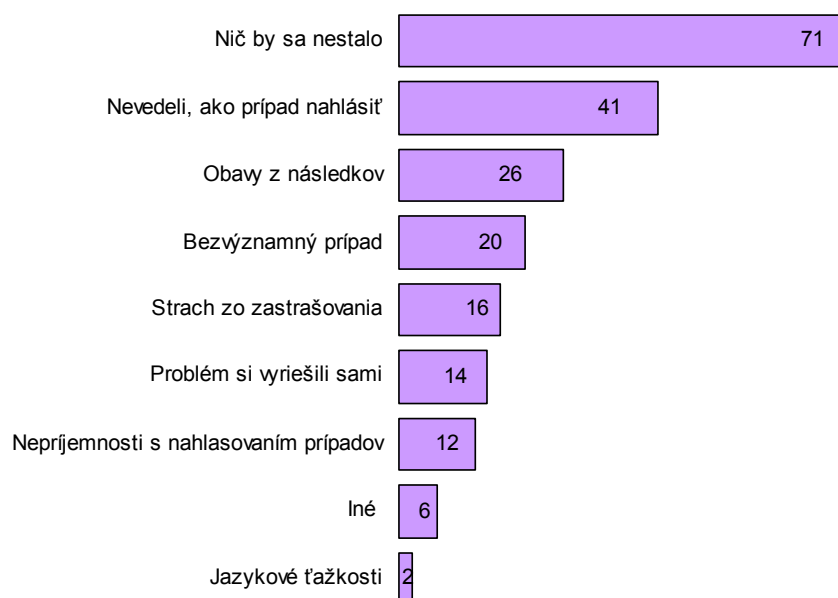
Obr. 2.4 Informovanosť o právnych predpisoch zakazujúcich diskrimináciu pri prenájme alebo kúpe bytu

EÚ – MIDIS, otázka B1c

Poznanie právnych predpisov, ktoré zakazujú diskrimináciu nenaznačovalo, či by respondenti takéto prípady nahlásili príslušným organizáciám. Z 304 respondentov (nevážený počet), ktorí sa stretli s diskrimináciou v uplynulých 12 mesiacoch, sa len jeden z deviatich (11,5 percent) rozhodol takéto prípad nahlásiť príslušným organizáciám. Táto skutočnosť poukazuje na veľmi nízku úroveň nahlasovania prípadov diskriminácie v súvislosti s bývaním samotnými Rómami. Veľká väčšina sa rozhodla nenahlásiť žiadny incident, pričom najčastejší dôvod bolo presvedčenie, že sa tým nič nedosiahne. Na obr. 2.5 sú dôvody, ktoré respondenti uvádzali najčastejšie.

Obr. 2.5 Dôvody nenahlásenia prípadov diskriminácie (v %)

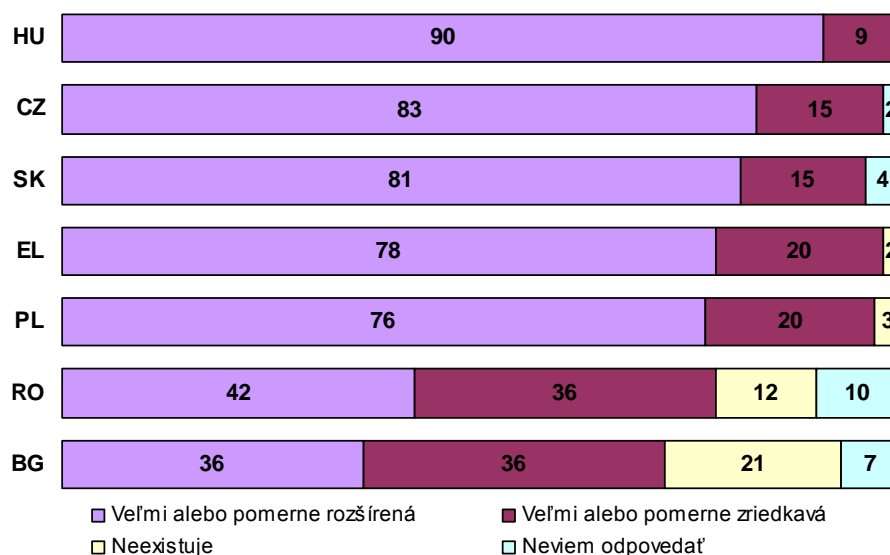
EÚ – MIDIS, otázka CC5_1-CC5_10

Mnoho respondentov uviedlo niekoľko dôvodov nenahlásenia prípadu diskriminácie. Skoro tri štvrtiny uviedli, že by sa nič nestalo a 41 percent uvádzalo, že si neboli istí, ako majú takéto prípad nahlásiť. Štvrtina respondentov sa tiež obávala dôsledkov nahlásenia diskriminácie a približne 16 percent sa obávalo odvetného zastrážovania zo strany páchatel'ov. Táto skutočnosť poukazuje na zraniteľnosť mnohých Rómov, ktorí sú s diskrimináciou konfrontovaní. Obzvlášť vysoký počet respondentov v Českej republike (44 percent) a Poľsku (42 percent) uviedol ako dôvod nenahlásenia prípadu diskriminácie obavy z negatívnych dôsledkov. V Poľsku bolo tiež vysoké percento (40 percent) obáv zo zastrážovania.

3. Vnímanie diskriminácie

Vnímanie úrovne diskriminácie založenej na etnickom alebo prisťahovaleckom pôvode respondentmi vo všetkých členských štátoch a vo všetkých oblastiach odhaľuje rozsah problému. Vo všeobecnosti rómski respondenti uvádzali vysokú úroveň vnímanej diskriminácie. Z prieskumu vyplýva, že najvyššia úroveň vnímanej diskriminácie bola zaznamenaná v Maďarsku, kde 90 percent respondentov uviedlo, že diskriminácia je veľmi alebo pomerne rozšírená. Podobne vysoké čísla sa uvádzali v Českej republike, na Slovensku, v Grécku a Poľsku (obr. 3.1).

Obr. 3.1 Vnímanie úrovne diskriminácie založenej na etnickom alebo prisťahovaleckom pôvode (%)

EÚ – MIDIS otázka A1

V Bulharsku a Rumunsku bolo rozdelenie respondentov rovnomernejšie, napriek tomu 36 percent v Bulharsku a 42 percent v Rumunsku znamená, že vnímanie diskriminácie je naliehavý problém. Okrem toho sa Rómovia v Bulharsku a Rumunsku stretávajú s relatívne vysokou segregáciou od väčšinového obyvateľstva (t.j. bývajú prevažne v oblastiach vyhradených pre Rómov), čo je podľa prieskumnej vzorky 72 percent v Bulharsku a 66 percent v Rumunsku. Tým sa potenciálne minimalizujú možnosti diskriminácie v súvislosti s bývaním, pretože kontakt s väčšinovým obyvateľstvom je obmedzený.

4. Analýza ostatných premenných

4.1. Osobný štatút

4.1.1. Štatút prisťahovalca

Drvivá väčšina (96 percent) rómskych respondentov, ktorí sa zúčastnili prieskumu, sa narodila vo svojej súčasnej krajine pobytu⁷ a mala štátne občianstvo tejto krajiny (99 percent). Z tohto dôvodu nebolo prisťahovalectvo faktorom, ktorý by zvyšoval možnosti diskriminácie alebo ovplyvňoval bývanie. Tieto zistenia naznačujú, že členské štáty, v ktorých sa konal prieskum EÚ – MIDIS, nie sú v porovnaní s ostatnými členskými štátmi EÚ krajinami prijímajúcimi významný počet migrujúcich Rómov.

4.1.2. Náboženské vyznanie

Dve tretiny (67 percent) respondentov uviedlo, že náboženstvo je buď veľmi dôležité alebo dosť dôležité v ich živote. Tri štvrtiny oslovených Rómov sa hlásilo buď k rímskokatolíckemu alebo k pravoslávnomu náboženstvu. Na obrázku 3.1 je zobrazená náboženská príslušnosť podľa členských štátov. Pri použití Pearsonovho testu závislosti χ^2 (kde sú obe premenné nominálne) bol pozorovaný dôležitý vzťah medzi náboženským vyznaním a skúsenosťou s diskrimináciou v súvislosti s bývaním za posledných päť rokov ($p < 0,001$)⁸. Je však málo pravdepodobné, že by náboženstvo za týchto okolností bolo spoľahlivým predpokladom diskriminácie. Značne nižšie percento moslimských Rómov uviedlo, že sa stretli s diskrimináciou, ale zo 117 (nevážený počet) moslimských Rómov identifikovaných v prieskume bolo 91 (nevážený počet) z Bulharska, kde takmer žiadny respondent neuviedol, že sa stretol s diskrimináciou v súvislosti s bývaním.

4.1.3. Tradičný/náboženský odev

Hoci len malý počet respondentov uviedol, že zvyčajne nosí tradičný alebo náboženský odev na verejnosti, významný rozdiel vznikol medzi tými, ktorí

⁷ V prípade Rómov v Českej republike je potrebné brať do úvahy skutočnosť, že niektorí sa narodili v bývalom Československu.

⁸ [$\chi^2(8)=85,647, p < 0,001$] Prekódované 10, 13, 14 ako „Iné kresťanské náboženstvo“, prekódované 20-27 „Islam“ ako jedna premenná, prekódované 30, 40, 50, 60, 70, 95 ako „Iné“.

uviedli, že sa stretli s diskrimináciou a tými, ktorí sa za posledných päť rokov s diskrimináciou nestretli ($p < 0,05$)⁹. Údaje uvedené v tabuľke 4.1 poukazujú na to, že respondenti, ktorí nosili tradičný alebo náboženský odev, boli obeťou diskriminácie v súvislosti s bývaním častejšie ako respondenti, ktorí ho nenosili.

Tabuľka 4.1 Prípady diskriminácie počas posledných 5 rokov a druh zvyčajne noseného odevu v %

Diskriminácia počas posledných piatich rokov	Nosí tradičný/náboženský odev na verejnosti	Nenosí tradičný/náboženský odev na verejnosti
Áno	21 (N=43)	17 (N=411)
Nie	49 (N=103)	62 (N=1536)
Žiadna odpoveď/žiadny kontakt	30 (N=62)	21 (N=511)
Celkom	100 (N=208)	100 (N=2458)

*EU – MIDIS, otázka BG4*CC1*

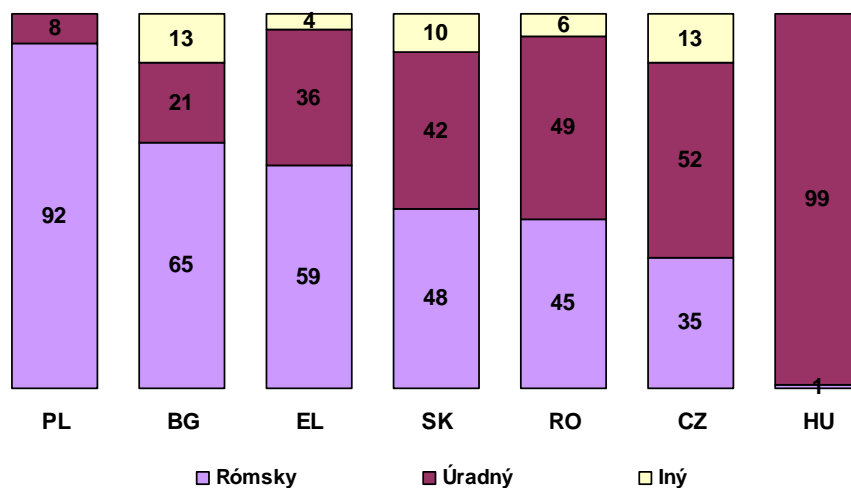
V tabuľke 4.1 sú zobrazené zistenia zo všetkých siedmich členských štátov. Takmer všetci respondenti z Rumunska (č. 483, nevážený počet) boli presvedčení, že otázka či nosia tradičný odev, ktorý sa líši od odevu väčšinového obyvateľstva, je v ich prípade nerelevantná.

4.1.4. Jazyk

V otázke, v ktorej mali respondenti identifikovať svoj materinský jazyk (t.j. jazyk, ktorý sa používal v rodine, keď boli deti) takmer polovica z nich (48 percent) uviedla rómsky jazyk. Zvyšná polovica uviedla jazyk svojej rodnej krajiny. Takmer všetci respondenti z Poľska uviedli rómsky jazyk ako svoj materinský jazyk. Len 1 percento Rómov uviedlo, že sa odmalička učili poľštinu. Veľkým kontrastom je Maďarsko, kde takmer všetci respondenti hovorili maďarsky. V Rumunsku, Českej republike a na Slovensku boli respondenti viac-menej rovnomerne rozdelení medzi Rómov hovoriacich rómskym a úradným jazykom (obr. 4.1).

⁹ [$\chi^2(1)=5,565, p=0,018$].

Obr. 4.1 Jazyk (v %)

EÚ – MIDIS, otázka Bg8_1_NEW

V Českej republike bol zaznamenaný významný vzťah medzi primárnym jazykom respondenta a jeho skúsenosťou s diskrimináciou v súvislosti s bývaním počas posledných piatich rokov ($p < 0,05$)¹⁰. Respondenti, ktorých materinským jazykom bola rómčina, sa častejšie stali obeťou diskriminácie v súvislosti s bývaním ako tí, ktorých primárnym jazykom bola čeština (tabuľka 4.2).

Tabuľka 4.2 Percento respondentov diskriminovaných počas posledných piatich rokov podľa používania materinského jazyka – Česká republika (v %)

Diskriminácia počas posledných piatich rokov			Celkom
	Úradný jazyk	Rómsky jazyk	
Áno	17	27	21
Nie	70	63	67
Žiadna odpoveď/žiadny kontakt	12	10	11
Celkom	100	100	100

¹⁰ [$\chi^2(1)=5,665$, $p=0,017$] Cramers $V = 0,122$, $p=0,017$ poukazuje na pomerne malú asociáciu medzi premennými. Prekódované bg8_1NEW položky 1-20 ako 1=úradný jazyk, 30=rómsky. Prekódované CC1 položky 6; 7; 9 ako chýbajúce premenné.

*EÚ – MIDIS, otázka BG8_1_New*CCI*

Významný vzťah bol tiež zaznamenaný medzi materinským jazykom a diskrimináciou v uplynulých 12 mesiacoch v Grécku¹¹, kde sa približne 30 percent respondentov, ktorí hovorili úradným jazykom, stalo obeťou diskriminácie v uplynulých 12 mesiacoch v porovnaní s približne 15 percentami respondentov, ktorí hovorili rómskym jazykom.

Rozdielne výsledky týkajúce sa Českej republiky a Grécka naznačujú, že je potrebný ďalší dôkladný kvalitatívny prieskum, aby sa presne zistilo, ako rozdiely v používaní jazyka ovplyvňujú diskrimináciu Rómov.

4.1.5. Pohlavie

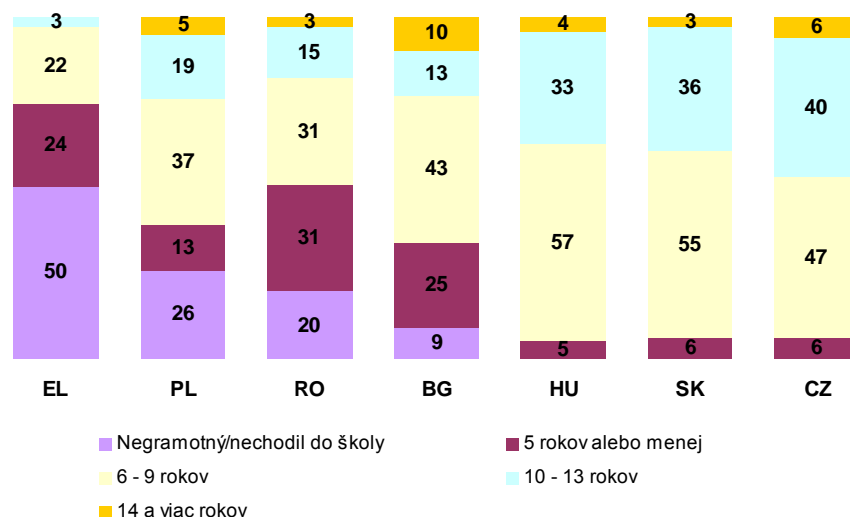
Pohlavie nemalo zjavný vplyv na skúsenosti s diskrimináciou v súvislosti s bývaním ani počas posledných piatich rokov, ani v uplynulých 12 mesiacoch, či už sa prieskum konal plošne v siedmich členských štátoch alebo na báze analýzy jednotlivých krajín.

4.1.6. Vzdelanie

Respondenti boli požiadaní, aby uviedli dĺžku školskej dochádzky. Pätnásť percent respondentov uviedlo, že sú buď negramotní alebo nechodili v tom čas ešte do školy. Dochádzka ďalších 16 percent bola kratšia ako päť rokov, zatiaľ čo 40 percent respondentov získalo formálne vzdelanie v dĺžke šesť až deväť rokov. Len 4 percentá respondentov uviedli, že ich školské vzdelanie je dlhšie ako 14 rokov (t.j. tretia a vyššia úroveň vzdelávania). Obrázok 4.2 zobrazuje úroveň vzdelania respondentov v členských štátoch, v ktorých sa konal prieskum.

¹¹ [$\chi^2(1)=11,162$, $p=0,001$] Cramers V= 0,161, $p=0,001$ poukazuje na silnú asociáciu medzi premennými.

Obr. 4.2 Dosiahnuté vzdelanie podľa jednotlivých krajín

EÚ – MIDIS, otázka BG7

V siedmich členských štátoch zostáva úroveň dosiahnutého vzdelania Rómov trvalo nízka. Extrémne vysoký stupeň úplného nedostatku školského vzdelania bol očividný v Grécku a vysoký stupeň nedostatku vzdelania bol zjavný aj v Poľsku a Rumunsku. Najčastejšie uvádzaná úroveň dosiahnutého školského vzdelania v siedmich členských štátoch bola šesť až deväť rokov.

Významný vzťah bol zaznamenaný medzi dosiahnutým vzdelaním respondentov a informovanosťou o právnych predpisoch, ktoré zakazujú diskrimináciu v súvislosti s bývaním ($p < 0,001$)¹². Poznanie takýchto predpisov rástlo konzistentne z 24 percent medzi respondentmi bez vzdelania na 48 percent medzi tými, ktorí dosiahli terciárne vzdelanie. Medzi skúsenosťami s diskrimináciou počas posledných piatich rokov a počtom rokov školskej dochádzky nebol zaznamenaný žiadny významný vzťah (tabuľka 4.3).

¹² [$\chi^2(4)=54,521$, $p < 0,001$] Cramers V= 0,146, $p < 0,001$ znamená pomerne slabú asociáciu medzi premennými. Prekódované bg7 0 a 1 ako 1; 5 a 6 ako 5, 94 a 99 ako chýbajúce.

Tabuľka 4.3 Skúsenosti s diskrimináciou podľa počtu rokov školskej dochádzky (v %)

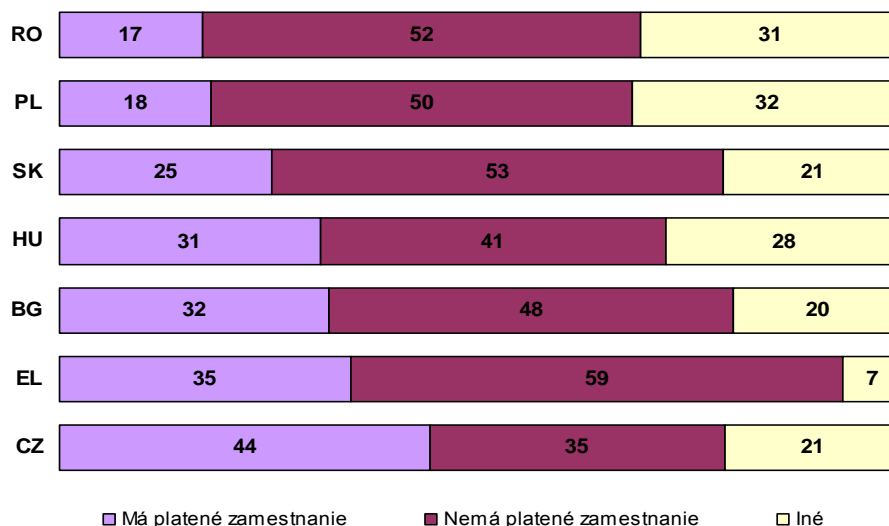
Diskriminácia	Bez vzdelania/negramotní	0 – 5 rokov	6 – 9 rokov	10 – 13 rokov	14 a viac rokov
Posledných päť rokov	22	18	18	17	18
Žiadna	78	82	82	83	82
Celkom	100	100	100	100	100

*EÚ – MIDIS, otázka BG7*CCI*

4.1.7. Príjmy domácnosti a zamestnanosť

Stav zamestnanosti rómskych respondentov v členských štátoch je zobrazený na obrázku 4.3. Vysoký počet respondentov v každom členskom štáte uviedol, že nie sú v platenom zamestnaní, sú na dôchodku, v odbornej príprave alebo nepracujú z iných dôvodov. Veľmi nízka úroveň zamestnanosti respondentov bola zaznamenaná v Rumunsku (17 percent) a Poľsku (18 percent). V Českej republike zaznamenali najväčší počet respondentov v platenom zamestnaní (44 percent) a tiež najnižší počet respondentov, ktorí nemajú platené zamestnanie (35 percent).

Obr. 4.3 Stav zamestnanosti v členských štátoch (v %)

EÚ – MIDIS, otázka BG5

Tridsaťosem percent respondentov uviedlo príjmy v najnižšej štvrtine, zatiaľ čo ďalších 22 percent na stupnici príjmov obsadilo druhú najnižšiu štvrtinu. Významný vzťah bol zaznamenaný medzi uvedenými príjmami a skúsenosťami s diskrimináciou počas posledných piatich rokov ($p < 0,05$)¹³.

Významný vzťah bol zaznamenaný medzi stavom zamestnanosti a prípadmi diskriminácie ($p < 0,001$)¹⁴. U študentov/učňov, osôb na dôchodku a osôb s plateným zamestnaním na plný úväzok bola pravdepodobnosť, že sa stanú obeťou diskriminácie najnižšia, zatiaľ čo u samostatne zárobkovo činných osôb, osôb v domácnosti, nezamestnaných a osôb so zdravotným postihnutím bola pravdepodobnosť diskriminácie najvyššia.

Respondenti v platenom zamestnaní vrátane samostatne zárobkovo činných respondentov sa menej často stretávali s opakovanou diskrimináciou ako respondenti, ktorí nemali platené zamestnanie (tabuľka 4.4); tento rozdiel však nebol štatisticky významný.

¹³ [$\chi^2(3)=7,893$, $p < 0,048$] Cramers V= 0,061, $p < 0,05$ znamená pomerne slabú asociáciu medzi premennými.

¹⁴ [$\chi^2(8)=47,828$, $p < 0,001$] Cramers V= 0,134 $p < 0,001$ znamená silnú asociáciu medzi premennými. Prekódované bg5 položky 5; 10 ako 11.

Tabuľka 4.4 Prípady opakovanej diskriminácie podľa stavu zamestnanosti

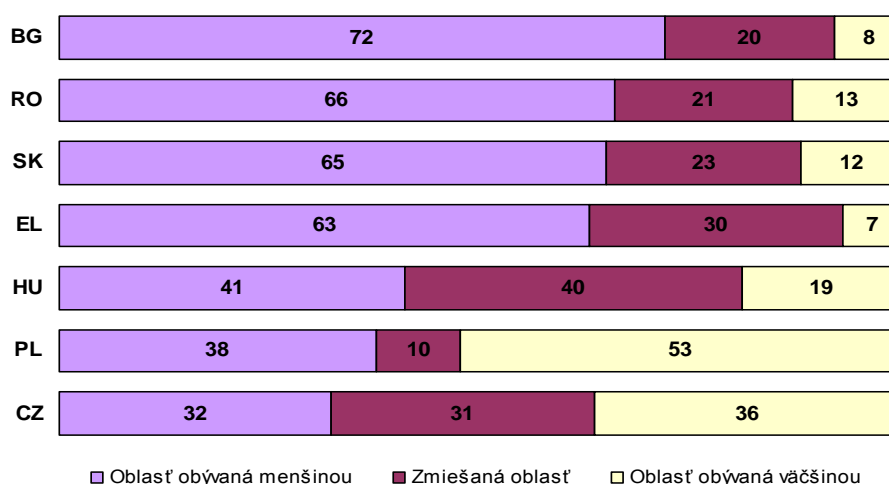
	Má platené zamestnanie	Nemá platené zamestnanie	Ostatní
Jeden prípad	41	30	20
Dva až štyri	36	49	64
Päť a viac	23	22	16
Celkom	100	100	100

EÚ – MIDIS, otázka Bg5*CC3

4.2. Demografické údaje o oblasti

Anketári, ktorí vykonávali prieskum EÚ – MIDIS, zistili, že viac ako polovica opýtaných (54 percent) v siedmich členských štátoch žila v oblastiach obývaných prevažne prisťahovalcami alebo menšinovým obyvateľstvom. Štvrtina rómskych respondentov (25 percent) žila v častiach so zmiešaným obyvateľstvom, t.j. v častiach s pomerne veľkým počtom väčšinovej a menšinovej populácie, zatiaľ čo 21 percent žilo v častiach s prevahou väčšinovej populácie. Na obrázku 4.4 sú zobrazené druhy obývaných oblastí vo všetkých siedmich členských štátoch a značné rozdiely medzi krajinami.

Obr. 4.4 Druhy obývaných oblastí

EÚ – MIDIS, otázka PI01

Vysoký stupeň „segregácie“ menšín/prist'ahovalcov bol zjavný vo východných členských štátoch EÚ, pričom najvyššia úroveň (72 percent) bola zaznamenaná v Bulharsku. Dve tretiny respondentov v Rumunsku (66 percent), na Slovensku (65 percent) a v Grécku (63 percent) žili v oblastiach obývaných prevažne menšinovým obyvateľstvom. Poľsko bolo jediným členským štátom, v ktorom bol zaznamenaný značný počet Rómov žijúcich v oblastiach s prevažne väčšinovým obyvateľstvom (53 percent). Česká republika bola zhruba rovnako rozdelená na oblasti s menšinovým, zmiešaným a väčšinovým obyvateľstvom.

Respondenti žijúci v oblastiach s prevažne menšinovým obyvateľstvom uvádzali mierne vyšší počet prípadov nedávnych skúseností s diskrimináciou v porovnaní s respondentmi žijúcimi v oblastiach so zmiešaným alebo väčšinovým obyvateľstvom (tabuľka 4.5). Rozdiely v prípadoch diskriminácie podľa typu oblasti však boli relatívne malé.

Tabuľka 4.5 Druh oblasti a nedávne prípady diskriminácie (v %)

Oblasť	Menšinová	Zmiešaná	Väčšinová
Posledných 12 mesiacov	12	9	10
Žiadne prípady diskriminácie v uplynulých 12 mesiacoch	88	91	90
Celkom	100	100	100

EÚ – MIDIS, otázka PI01*CC2

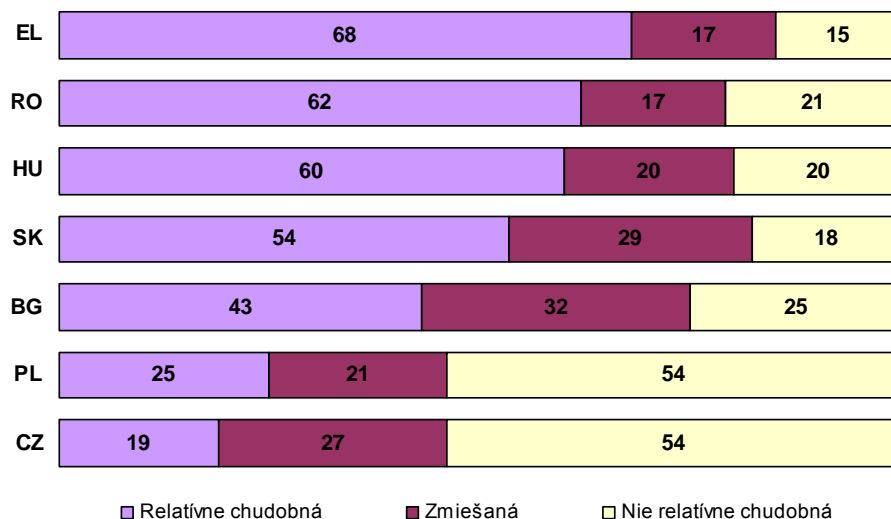
4.3. Vnímanie rozdelenia bohatstva

Anketári zistili, že približne polovica (47 percent) všetkých respondentov žila v oblastiach, ktoré boli v porovnaní s ostatnými časťami mesta chudobné. Silná pozitívna korelácia bola zaznamenaná medzi druhom obývanej oblasti (t.j. menšinová, zmiešaná, väčšinová) a relatívnym rozdelením bohatstva v porovnaní s inými časťami mesta ($p < 0,001$)¹⁵. Aj keď toto zistenie nie je neočakávané podporuje dôkazy, že mnoho Rómov je naďalej ignorovaných v segregovaných alebo znevýhodnených komunitách. Tu je pravdepodobnosť

¹⁵ [$\chi^2(4)=1305,294$, $p < 0,001$] Cramers V = 0,431, $p < 0,001$ znamená silnú pozitívnu asociáciu medzi premennými.

diskriminácie vyššia. Obr. 4.6 zobrazuje vnímanie relatívneho bohatstva v oblastiach vo všetkých členských štátoch.

Obr. 4.6 Relatívne rozdelenie bohatstva v oblasti podľa vnímania anketárov

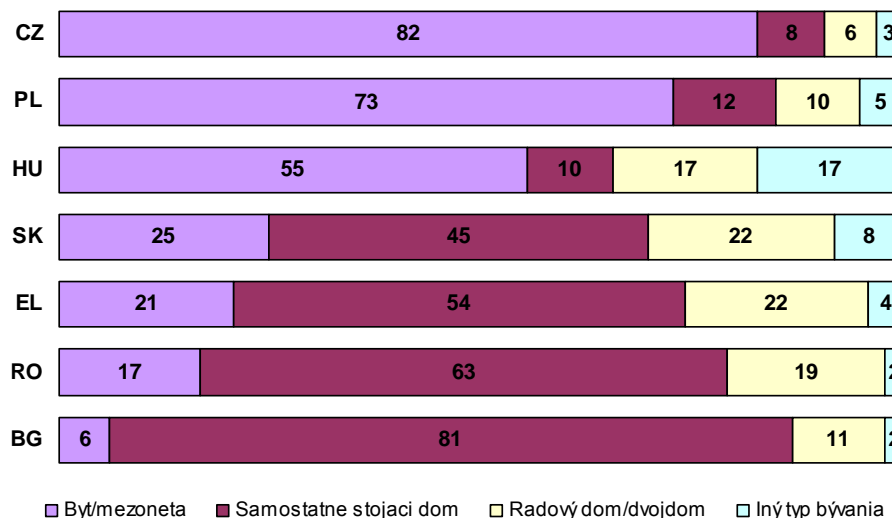
4.4. Typ obydla

Po skončení pohovorov zaradili anketári respondentov do skupín podľa typu obydla. Typy obydla boli klasifikované nasledovne:

- byt/apartmán/mezoneta;
- samostatne stojaci dom;
- dvojdomalebo radový dom;
- dvojdom; a
- iný typ.

Obr. 4.7 podrobne zobrazuje typy obydli podľa členských štátov. Je potrebné upozorniť, že rôzne typy obydla sú nepochybne viazané na konkrétnu infraštruktúru štátu, ako aj geografickú a sociálno-ekonomickú situáciu respondentov. Z tohto pohľadu môže byť typ obydla menej užitočným ukazovateľom diskriminácie v členských štátoch. Analýza podľa jednotlivých krajín môže priniesť relevantnejšie informácie.

Obr. 4.7 Typ obydliá

EÚ – MIDIS, otázka P111

Respondenti v Českej republike, Poľsku a Maďarsku žili najčastejšie v bytoch alebo v mezonetách, s najvyššou koncentráciou v Českej republike (82 percent). Respondenti v týchto členských štátoch žili väčšinou vo veľkých mestských celkoch. Naopak, respondenti v Rumunsku, Bulharsku a Grécku bývajú skôr v samostatných obydliach, z čoho 81 percent respondentov bývajúcih v takomto type obydliá žije v Bulharsku.

Dôležitým zistením bol v Grécku zaznamenaný významný vzťah medzi typom obydliá a skúsenosťami s diskrimináciou ($p < 0,001$)¹⁶. Väčšina respondentov žila v samostatne stojacich domoch a pravdepodobnosť, že sa stretli s diskrimináciou založenou na etnickom pôvode v posledných piatich rokoch bola približne dvakrát vyššia. Tabuľka 4.6 ukazuje, že respondenti v oblasti s vyššou hustotou osídlenia (byty, mezonety, terasové alebo radové domy) boli vystavení diskriminácii s menšou pravdepodobnosťou ako obyvatelia samostatne stojacich domoch alebo iných nešpecifikovaných foriem bývania.

¹⁶ [$\chi^2(3)=18,805, p < 0,001$] Cramers V= 0,199 $p < 0,001$ znamená silnú asociáciu medzi premennými.

Tabuľka 4.6 Typ obydľia a prípady diskriminácie v Grécku

Diskriminácia počas posledných piatich rokov	Byt/mezoneta	Samostatne stojaci dom	Radový dom/dvojdom	Iný nešpecifikovaný typ obydľia
Áno	21	39	20	52
Nie	74	59	64	43
Žiadny kontakt/žiadna odpoveď	5	2	16	5

*EÚ – MIDIS, otázka P111*CC1*

Na Slovensku a v Poľsku boli zaznamenané podobné trendy, ale skutočný počet respondentov so skúsenosťami s diskrimináciou bol príliš malý na významnejšiu interpretáciu výsledkov.

Záver

Vo všeobecnosti sa stupeň priamej diskriminácie v súvislosti s bývaním zdá spočiatku nízky v porovnaní so skúsenosťami s diskrimináciou Rómov v iných oblastiach. Treba však mať na pamäti pravdepodobný vplyv skutočnosti, že prípady diskriminácie v súvislosti s bývaním sa zvyčajne nestávajú tak často, keďže jednotlivci nehľadajú nehnuteľnosť na kúpu alebo prenájom často.

Skúsenosti Rómov s diskrimináciou v súvislosti s bývaním v siedmich členských štátoch EÚ, v ktorých sa prieskum konal, sú veľmi rozdielne. Pri vyvodzovaní tohto záveru je dôležité brať do úvahy viacero vonkajších faktorov: ak sa úroveň diskriminácie vníma ako nízka pri súčasne vysokej úrovni segregácie, ako v prípadoch Rumunska a Bulharska, respondenti si pravdepodobne ani neuvedomia alebo nepovažujú súčasné alebo minulé skúsenosti za diskriminačné. Segregácia, ak sa človek do takých podmienok narodil, sa zdá byť normálna a sama o sebe prijateľná. Môže byť v podstate výsledkom inštitucionálnej diskriminácie, ktorá tvorí sociálny a ekonomický rámec štátu a nemusí sa tak nevyhnutne prejavovať ako konkrétne prípady diskriminácie. Je dôležité si to uvedomiť, pretože segregácia, s ktorou sa Rómovia stretávajú, je často výsledkom postupov riadenia alebo vyhýbania sa konaniu, aby sa obmedzili príležitosti na interakciu a integráciu a v konečnom dôsledku diskrimináciu.

Jednotlivé prípady diskriminácie v siedmich sledovaných členských štátoch boli častejšie hlásené v regiónoch centrálnej a južnej časti EÚ (napr. v Českej republike, Poľsku a Grécku), respondenti však boli vystavení segregácii v menšej miere a žili v zreteľne bohatšom a integrovanejšom prostredí. Naopak nižšia úroveň diskriminácie vo východnej Európe (v Rumunsku a Bulharsku) bola sprevádzaná vyšším stupňom všeobecného nedostatku, napr. v chudobnejších sociálno-ekonomických podmienkach a vyššej nezamestnanosti.

Malý počet nahlásených prípadov diskriminácie bude pravdepodobne viesť k nízkej úrovni opatrení príslušných orgánov, a to naopak potvrdí vnímanie, „že sa nič nestane alebo nezmení“, čo mnohí respondenti uviedli ako dôvod nenahlásenia prípadov diskriminácie. Nízka úroveň nahlásovania prípadov skrýva pred monitorujúcimi miestnymi a štátnymi orgánmi skutočnú úroveň diskriminácie. Vo väčšine prípadov zostáva vnímanie a skutočná skúsenosť polarizované. Skúsenosti s nečinnosťou štátnych orgánov budú nevyhnutne viesť k zvyšujúcej sa apatii menšinových komunití.

Vysoká úroveň štátneho občianstva medzi respondentmi v každom sledovanom členskom štáte odstraňuje obavy spojené s vízami/štatútom prisťahovalca, ktoré sú evidentné u Rómov v iných členských štátoch, predovšetkým v tých, kde sú zavedené obmedzenia týkajúce sa určitých národností. Namiesto toho však

vnímanie negatívnych následkov a strach z represálií poukazuje na existujúcu prvotnú kultúru represii niektorých členských štátoch, predovšetkým v najzraniteľnejších rómskych skupinách. Pre mnohých má antidiskriminačný politický rámec (napr. smernica EÚ o rovnakom zaobchádzaní bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod, antidiskriminačné právne predpisy a záväzky štátu) malý význam v každodennom živote, čo v niektorých prípadoch poukazuje na nízku mieru zasahovania štátu a všeobecný nedostatok opatrení na podporu zvyšovania povedomia tých, ktorí podstupujú najväčšie riziko marginalizácie.

Zdôraznenie dôkazov o rizikách by malo zohrávať kľúčovú úlohu v stratégii, ktorá by iniciovala zmeny v zraniteľných komunitách. Agentúra FRA stále znovu poukazuje na nedostatok relevantných presvedčivých a porovnateľných štatistických údajov o menšinách a prisťahovalcoch na vnútroštátnych úrovniach alebo na úrovni EÚ. Na základe prieskumu EÚ – MIDIS vypracovala agentúra FRA po prvýkrát v rámci EÚ komplexnú databázu o skúsenostiach a vnímaní prisťahovalcov a menšín vrátane Rómov, v súvislosti so zabezpečením bývania, zamestnaním, vzdelaním, zdravotnou starostlivosťou, atď. Členské štáty by mohli nadväzovať na túto iniciatívu ďalej pripravovať takéto prieskumy, ktoré im umožnia zamerať činnosť efektívnejšie prostredníctvom konkrétnych stratégií a integračných opatrení na základe presvedčivých dôkazov.

Európska komisia

Agentúra Európskej únie pre základné práva

**Diskriminácia Rómov v súvislosti s bývaním
vo vybraných členských štátoch EÚ:**

Analýza údajov EÚ – MIDIS

Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločností.

2010 - 30s, - 21 x 29.7 cm

ISBN: 978-92-9192-546-9

doi: 10.2811/58252

Veľké množstvo informácií o Agentúre Európskej únie pre základné práva sa nachádza na internete. Sú dostupné na internetovej stránke agentúry FRA (<http://fra.europa.eu>).

©Agentúra Európskej únie pre základné práva, 2009

Reprodukcia je povolená pod podmienkou uvedenia zdroja, s výnimkou komerčných účelov.

Ako je možné získať publikácie EÚ?

Publikácie na predaj:

- prostredníctvom EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- u vášho kníhkupectva s uvedením názvu, vydavateľstva a/alebo čísla ISBN;
- priamo prostredníctvom jedného z našich obchodných zástupcov. Kontaktné údaje na týchto obchodných zástupcov je možné získať na webovej stránke <http://bookshop.europa.eu> alebo zaslaním faxu na +352 2929-42758

Bezplatné publikácie:

- prostredníctvom EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- na zastúpeniach alebo delegáciách Európskej komisie. Kontaktné údaje na tieto zastúpenia alebo delegácie EK je možné získať na webovej stránke <http://ec.europa.eu/> alebo zaslaním faxu na +352 2929-42758

ISBN 978-92-9192-546-9

9 789291 925469

TK-31-09-228-SK-C

FRA - European Union Agency for Fundamental Rights

Schwarzenbergplatz 11

1040 - Vienna

Austria

Tel.: +43 (0)1 580 30 - 0

Fax: +43 (0)1 580 30 - 691

E-Mail: information@fra.europa.eu

<http://fra.europa.eu>